

Asia: VN/7187/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston ehdotuksesta organisaatorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi

1. Yleiset kommentit Oikeuspalveluviraston ehdotuksista

Kommentit

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry (jäljempänä ”SPJL”) kiittää mahdollisuudesta lausua Oikeuspalveluviraston ehdotuksesta viraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston uudistamiseksi. SPJL esittää lausuntonaan seuraavaa.

SPJL pitää Oikeuspalveluviraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston uudistamista koskevaa esitystä henkilöstön näkökulmasta erittäin laajana ja vaikutuksiltaan merkittävänä. Kyse ei ole yksittäisestä hallinnollisesta rakenteen tarkistamisesta, vaan samanaikaisesta muutoksesta, joka koskee organisaatorakennetta, toimipaikkaverkoston, johtamisjärjestelmää, työn organisointia, virkapaikkoja ja palvelujen tuottamisen tapaa. Tällaisella kokonaisuudella on väistämättä huomattavia vaikutuksia virkamiesten tosiasiallisiin työoloihin ja palvelussuhteen ehtoihin.

Esityksessä korostetaan, ettei uudistuksella tavoitella henkilöstömäärän vähentämistä. SPJL pitää tätä lähtökohtaa sinänsä välttämättömänä, mutta se ei yksin riitä turvaamaan henkilöstön asemaa. Henkilöstön kannalta keskeistä ei ole ainoastaan virkasuhteen muodollinen jatkuvuus, vaan myös se, missä, millä tavoin, millaisilla työmatkoilla, millaisessa työyhteisössä ja millaisin tehtäväkuvoin työtä jatkossa tehdään.

Esityksessä kuvataan laajoja virkapaikkojen muutoksia, työmatkojen pidentymistä, osin työssäkäyntialueen ulkopuolelle siirtyviä virkapaikkoja, esihenkilösuhteiden muuttumista sekä työyhteisöjen uudelleenjärjestäytymistä. Näiden muutosten yhteisvaikutusta ei SPJL:n näkemyksen mukaan ole arvioitu riittävän perusteellisesti virkamiesten tosiasiallisten palvelussuhteen ehtojen kannalta. Virkasuhteen jatkuvuus ei poista sitä, että muutos voi yksittäisen virkamiehen kannalta merkitä olennaista heikennystä arjen työskentelyedellytyksiin, työmatkoihin, työn ja muun elämän yhteensovittamiseen sekä työssä jaksamiseen.

Esityksessä henkilöstövaikutuksia tarkastellaan pitkälti yleisellä tasolla ja johtamisrakenteen näkökulmasta. Kansliahenkilöstön työn konkreettiset muutokset jäävät esityksessä liian vähälle huomiolle, vaikka juuri tämä henkilöstöryhmä kantaa käytännössä suuren osan muutoksen operatiivisista vaikutuksista.

Kansliahenkilöstö vastaa muun muassa asiakaspalvelusta, ajanvarauksista, asiakirjaliikenteestä, asianhallinnan käytännön ylläpidosta, asiakkaiden ohjaamisesta sekä viraston toiminnan päivittäisestä sujuvuudesta. Toimipaikkaverkoston supistaminen, toimistojen alueiden laajentaminen ja palvelujen keskittäminen johtavat siihen, että asiakasyhteydenotot, neuvonta, ajanvaraus ja asioiden selvittely keskittyvät aiempaa harvempiin toimipisteisiin. Tämä lisää väistämättä kansliahenkilöstön työmäärää ja työn henkistä kuormitusta.

Esityksessä tunnistetaan muutosvaiheen kuormitusriski, mutta SPJL:n näkemyksen mukaan kyse ei ole vain väliaikaisesta siirtymävaiheen ongelmasta. On merkittävä riski, että työkuormituksen kasvu jää pysyväksi. Kun palveluverkkoa supistetaan ja toimintoja keskitetään, kansliahenkilöstön tehtävät muuttuvat aiempaa laaja-alaisemmiksi, monikanavaisemmiksi ja vaikeammin hallittaviksi. Samalla asiakkaiden ohjaaminen, toimistojen väliset rajat, esteellisyytilanteet ja etäpalvelujen käyttö lisäävät työn vaativuutta. SPJL pitää ongelmallisena, ettei esityksessä arvioida riittävästi sitä, miten kansliahenkilöstön työn vaativuuden mahdollinen kasvu huomioidaan tehtävien vaativuuden arvioinnissa, palkkauksessa, koulutuksessa ja resursoinnissa.

SPJL suhtautuu kriittisesti myös esityksen oletukseen siitä, että suuremmat yksiköt ja yhtenäisempi johtamisrakenne parantaisivat automaattisesti johtamista ja työhyvinvointia. Kansliahenkilöstön työ edellyttää usein nopeaa operatiivista tukea, työn priorisointia ja käytännön tilanteiden ratkaisemista. Kun toimistot ja alueet laajenevat, vaarana on, että esihenkilötyö etäännyy arjen työstä. Tämä riski on tuotu esiin myös järjestöjen esiselitysvaiheen kannanotoissa, joissa korostettiin laajojen alueiden aiheuttamaa työkuormituksen kasvua, esihenkilötyön etäännyttä, paikallistuntemuksen heikkenemistä sekä työhyvinvointiin liittyviä riskejä.

SPJL katsoo, että esityksessä painottuvat hallinnolliset ja taloudelliset tavoitteet henkilöstövaikutusten kustannuksella. Valtionhallinnon säästöpainotus ja toimitilakustannusten vähentäminen eivät saa johtaa siihen, että henkilöstö joutuu kantamaan uudistuksen tosiasialliset kustannukset lisääntyneenä työmääränä, epävarmuutena, pidempinä työmatkoina niin virkatehtäviin liittyen kuin virka-paikan ja kodin välillä ja työhyvinvoinnin heikkenemisenä.

Esityksellä on myös asiakkaisiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia, joita ei ole arvioitu riittävästi. Toimipaikkaverkoston supistaminen merkitsee käytännössä sitä, että fyysinen asiointi keskittyy harvempiin paikkakuntiin. Vaikka esityksessä käytetään keskimääräisiä matka-aikoja kuvaamaan saavutettavuutta, tällainen tarkastelu ei kerro niiden asiakkaiden tilanteesta, joille asiointimatka pitenee olennaisesti tai joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää etäpalveluja. Erityisesti

iäkkäät, heikossa taloudellisessa asemassa olevat, toimintarajoitteiset tai muuten haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat voivat kohdata merkittäviä vaikeuksia palveluihin pääsyssä.

Etä- ja monikanavaista asiointia ei voida pitää yleisratkaisuna saavutettavuuden ongelmiin. Oikeusapu- ja edunvalvontapalveluissa käsitellään usein asiakkaan kannalta henkilökohtaisia, vaikeita ja oikeudellisesti merkittäviä asioita. Henkilökohtaisella kohtaamisella, paikallistuntemuksella ja palvelun jatkuvuudella on asiakkaan oikeusturvan kannalta suuri merkitys. Palvelujen keskittäminen voi heikentää asiakkaan kokemaa tavoitettavuutta, pidentää vasteaikoja ja lisätä riskiä, että osa asiakkaista jää palvelujen ulkopuolelle tai ohjautuu yksityisiin palveluihin.

Kokonaisuutena SPJL katsoo, että esitystä ei tule edistää esitetyssä muodossa. Mikäli valmistelua jatketaan, henkilöstövaikutukset on arvioitava uudelleen huomattavasti perusteellisemmin ja erityisesti kansliahenkilöstön asema, tehtävät, työmäärä, virkapaikat ja työssä jaksaminen on otettava tarkastelun keskiöön. Lisäksi vaihtoehtoisia, vähemmän keskittäviä malleja on tarkasteltava aidosti eikä vain muodollisesti.

2. Edunvalvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluvirasto esittää, että edunvalvonta järjestettäisiin Manner-Suomessa viidessä edunvalvontatoimistossa. SPJL suhtautuu ehdotukseen kriittisesti. Viiden toimiston malli muodostaa erittäin laajat alueelliset kokonaisuudet, joiden vaikutuksia henkilöstön työhön, palvelun saavutettavuuteen ja asiakkaiden asemaan ei ole arvioitu riittävästi.

Edunvalvonnan tehtävät poikkeavat monin tavoin sellaisista palveluista, jotka voidaan järjestää pääosin etäyhteyksin. Edunvalvonnassa tarvitaan edelleen henkilökohtaisia tapaamisia sekä käyntejä päämiesten luona, asumispalveluyksiköissä, viranomaisissa ja päämiehen omaisuuteen liittyvissä kohteissa. Vaikka päämiehen päivittäisiä taloudellisia asioita voidaan monilta osin hoitaa etänä, edunvalvontatyö ei kokonaisuutena ole samalla tavalla paikkariippumatonta kuin esityksessä annetaan ymmärtää.

Laajat toimialueet lisäävät väistämättä matkustustarvetta. Kun edunvalvonnan alueet laajenevat, myös kansliahenkilöstön asiakasohjaus, ajanvaraukset, yhteydenpito ja asiakirjahallinta monimutkaistuvat. Asiakkaiden ja päämiesten yhteydenotot voivat kohdistua aiempaa laajemmalle alueelle, jolloin paikallistuntemuksen merkitys korostuu mutta samalla sen säilyminen vaikeutuu. Edellä mainittukin huomioiden myös työmatkoihin liittyvien matkakustannuksien hakeminen tulee olla järjestettynä virkamiehelle mahdollisimman helposti ja aikaa viemättömästi pysyvämattamääräyksiin perustuen. Matkakustannuksista ei voida säästää siten, että niiden hakeminen on järjestetty niin hankalasti ja aikaa vievästi, että virkamies jättää niiden hakemisen näiden syiden takia hakematta.

Järjestöjen esiselvitysvaiheen vastineissa tuotiin esiin, että viiden toimiston kaltainen keskitetty malli kasvattaa virkamatkoja, matka-aikaa, matkakustannuksia ja työkuormitusta sekä etäännyttää esihenkilötyötä arjesta. SPJL pitää näitä huolia perusteltuina. Esityksessä todetaan, että matkustamisen lisääntymistä voidaan hallita työn organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämällä, mutta tätä arviota ei SPJL:n näkemyksen mukaan perustella riittävästi. Pelkkä työn organisoinnin kehittäminen ei poista pitkiä etäisyyksiä eikä sitä, että edunvalvontatehtävissä tarvitaan edelleen fyysistä läsnäoloa.

Viiden edunvalvontatoimiston malliin liittyy myös riski päämiesten palvelun etäännyttämisestä. Edunvalvonnan asiakkaat ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa. Heidän kannaltaan palvelun saavutettavuus, henkilökohtaisen yhteyden mahdollisuus ja toiminnan jatkuvuus ovat keskeisiä. Toimistojen määrän vähentäminen voi lisätä kokemusta tavoitettavuuden heikkenemisestä ja vaikeuttaa luottamuksellisen palvelusuhteen rakentumista.

SPJL katsoo, että edunvalvontatoimistojen määrää tulisi arvioida uudelleen. Henkilöstön ja asiakkaiden kannalta perustellumpi olisi alueellisesti hallittavampi malli, jossa toimistojen määrä olisi suurempi ja toimialueet kohtuullisempia. Järjestöjen vastineissa esiin tuodut 8–10 toimiston kaltaiset ratkaisut tarjoavat SPJL:n näkemyksen mukaan paremman lähtökohdan työkuorman hallintaan, paikallistuntemuksen säilyttämiseen, esihenkilötyön toteuttamiseen ja palvelun saavutettavuuden turvaamiseen.

3. Talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluvirasto esittää talous- ja velkaneuvonnan eriyttämistä omiksi talous- ja velkaneuvontatoimistoiksi, joita olisi Manner-Suomessa viisi. SPJL pitää talous- ja velkaneuvonnan johtamis- ja ohjausrakenteen selkeyttämistä sinänsä ymmärrettävänä tavoitteena. Nykytilassa talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöjohtamisen ja substanssiohjauksen eriytyminen on esityksen mukaan aiheuttanut epäselvyyttä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että viiden toimiston malli olisi henkilöstön tai asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisin ratkaisu.

Viiden toimiston malli muodostaa myös talous- ja velkaneuvonnassa erittäin laajat alueet. Vaikka talous- ja velkaneuvonnassa etäpalveluilla on merkittävä rooli, palvelun luonne edellyttää edelleen henkilökohtaista tukea ja matalan kynnyksen yhteydenottoa. Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaat ovat usein taloudellisesti, sosiaalisesti tai terveydellisesti kuormittuneessa tilanteessa. Heille palveluun hakeutumisen kynnyks voi olla korkea jo nykyisin. Jos palvelu etäännytyy fyysisesti ja organisaatio näyttäytyy aiempaa suurempana ja vaikeammin hahmotettavana, osa asiakkaista voi jäädä palvelujen ulkopuolelle tai hakeutua palveluun liian myöhään.

Kansliahenkilöstön näkökulmasta talous- ja velkaneuvonnan eriyttäminen voi aiheuttaa tehtävänkuvien muutoksia, virkanimikkeisiin liittyviä muutoksia sekä epäselvyyttä työnjaosta. Esityksessä mainitaan mahdollinen virkanimikkeen muuttuminen talous- ja velkaneuvonnan

sihteerityössä, mutta vaikutuksia ei arvioida tarkemmin. SPJL pitää tätä merkittävänä puutteena. Mahdolliset virkanimikkeiden muutokset, tehtäväkuvien uudelleenmäärittelyt ja työn vaativuuden muutokset on käsiteltävä yhteistoiminnassa henkilöstön edustajien kanssa, eikä niitä saa toteuttaa tavalla, joka heikentää henkilöstön asemaa, palkkausta tai urakehitysmahdollisuuksia.

Järjestöjen vastineissa on esitetty talous- ja velkaneuvontaan suurempaa toimistomäärää, erityisesti 8–10 toimiston mallia. Näissä näkemyksissä painotettiin alueellisesti hallittavampaa rakennetta, matkustustarpeen kohtuullisuutta, työhyvinvointia ja esihenkilötyön toteutettavuutta. SPJL pitää näitä seikkoja edelleen painavina. Esityksessä 8–10 toimiston mallia arvioidaan pääasiassa hallinnollisten rajapintojen ja prosessien yhdenmukaistamisen näkökulmasta, mutta henkilöstön työkuormaa ja asiakkaiden tosiasiallista palveluun pääsyä ei arvioida riittävän painokkaasti.

SPJL katsoo, että talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrää tulisi arvioida uudelleen siten, että henkilöstön sijoittuminen, asiakasryhmän haavoittuvuus, palvelun matala kynnyks ja alueellinen saavutettavuus otetaan paremmin huomioon. Viiden toimiston malli ei SPJL:n näkemyksen mukaan riittävästi turvaa näitä tavoitteita.

4. Oikeusaputoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluvirasto esittää, että julkinen oikeusapu järjestettäisiin Manner-Suomessa yhdeksässä oikeusaputoimistossa. SPJL pitää oikeusavun osalta tärkeänä, että esityksessä on tunnistettu oikeusavun erityispiirteitä, kuten esteellisyyksien merkitys, vastapuoliasetelmat, tuomioistuinasioiden paikkakuntasidonnaisuus ja oikeussuojan saatavuus. Tästä huolimatta SPJL suhtautuu kriittisesti siihen, että toimistojen määrää vähennetään näin merkittävästi.

Oikeusavussa esteellisyytilanteilla on erityisen suuri merkitys asiakkaan oikeusturvan kannalta. Esityksessä katsotaan, ettei toimistojen lukumäärän vähentäminen mekaanisesti lisää esteellisyyksiä samassa suhteessa, mutta SPJL pitää tätä arviota liian optimistisena. Vaikka esteellisyyden syntyminen perustuu asian osapuoliin, avustajien sidonnaisuuksiin ja aikaisempiin toimeksiantoihin, toimistojen yhdistäminen kasvattaa yksittäisen toimiston sisäistä henkilöstö- ja asiakaskantaa. Tämä voi lisätä tilanteita, joissa esteellisyytarkastuksia joudutaan tekemään laajemmasta joukosta ja joissa asiakas joudutaan ohjaamaan toiseen toimistoon.

Esteellisyytilanteiden lisääntyminen tai monimutkaistuminen vaikuttaa suoraan myös kansliahenkilöstön työhön. Sihteerit ja muu kansliahenkilöstö ovat usein ensimmäisiä, jotka vastaanottavat asiakkaan yhteydenoton, selvittävät asian perustietoja ja ohjaavat asiakasta eteenpäin. Jos esteellisyytilanteet lisääntyvät tai niiden selvittäminen monimutkaistuu, kansliahenkilöstön työmäärä kasvaa. Samalla kasvaa riski siitä, että asiakkaan asian käsittely viivästyy, asiakas ohjautuu useaan kertaan eri tahoille tai hän kokee palvelun vaikeasti saavutettavaksi.

Esteellisyyksien aiheuttamat viivästykset ovat asiakkaan kannalta erityisen ongelmallisia oikeusapuasioissa, joissa käsiteltävät asiat voivat liittyä kiireellisiin oikeudellisiin tarpeisiin, määräaikoihin, tuomioistuinkäsittelyihin tai asiakkaan elämäntilanteen kannalta merkittäviin kysymyksiin. Jos asiakas joutuu esteellisyyden vuoksi asioimaan toisen toimiston kanssa, palvelu voi etääntyä maantieteellisesti ja organisatorisesti. Etäasiointi ei aina ole riittävä ratkaisu, varsinkaan silloin, kun asiakkaalla on vaikeuksia ymmärtää oikeudellista asiaansa, käyttää sähköisiä välineitä tai hoitaa asiaa ilman henkilökohtaista tukea.

SPJL kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksessä todetaan muualle ohjausten määrän olevan merkittävä oikeusavussa. Vaikka esityksessä arvioidaan, että suuremmat toimistot ja vahvempi johtaminen voisivat vähentää vapaasti ohjattavia asioita, SPJL pitää tätä arviota epävarmana. On mahdollista, että toimistojen yhdistäminen päinvastoin lisää ohjaustilanteiden monimutkaisuutta ja kasvattaa kansliahenkilöstön asiakasohjaukseen käyttämää aikaa.

Järjestöjen vastineissa on nostettu esiin vaihtoehtoisia malleja, joissa oikeusaputoimistojen määrä olisi suurempi ja alueet hallittavampia. Erityisesti pääkaupunkiseudun osalta on korostettu esteellisyyksien hallinnan merkitystä. SPJL pitää näitä huolia perusteltuina. Oikeusavussa toimistorakennetta ei tule arvioida vain hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta, vaan ensisijaisesti asiakkaan oikeusturvan, esteellisyyksien hallinnan ja henkilöstön työn sujumuuden näkökulmasta.

SPJL katsoo, että yhdeksän oikeusaputoimiston mallia on arvioitava uudelleen erityisesti esteellisyytilanteiden, asiakasohjauksen, kansliahenkilöstön työmäärän ja palvelun alueellisen saavutettavuuden kannalta. Mikäli toimistojen määrää vähennetään, on välttämätöntä varmistaa, ettei muutos johda asiakkaiden asioiden viivästymiseen, ohjautumiseen yksityisille palveluntarjoajille tai palvelujen tosiasialliseen heikkenemiseen.

5. Ehdotus johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksesta

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

-

6. Ehdotus viroista, joissa edellytetään erinomaista ruotsin kielen taitoa ja hyvää suomen kielen taitoa

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

SPJL pitää kielellisten oikeuksien turvaamista erittäin tärkeänä. Oikeusapu-, edunvalvonta- sekä talous- ja velkaneuvontapalveluissa asiakkaan oikeus saada palvelua omalla kielellään on olennainen osa palvelun laatua, asiakkaan oikeusturvaa ja viranomaisen luotettavuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että tietyissä viroissa edellytettäisiin erinomaista ruotsin kielen suullista ja kirjallista taitoa sekä hyvää suomen kielen suullista ja kirjallista taitoa. SPJL pitää lähtökohtaisesti perusteltuna, että kielitaitovaatimukset kohdistetaan niihin virkoihin ja toimialueisiin, joissa ruotsinkielisen palvelun tarve on pysyvästi korostunut.

Samalla SPJL korostaa, että kielitaitovaatimusten kohdentamisessa on arvioitava myös henkilöstövaikutukset. Kielitaitovaatimukset eivät saa johtaa siihen, että henkilöstön sijoittumismahdollisuudet kaventuvat kohtuuttomasti tai että nykyisen henkilöstön asema heikentyy ilman asianmukaista siirtymäjärjestelyä. Jos virkojen kielitaitovaatimuksia muutetaan tai täsmennetään, vaikutukset nykyisiin virkamiehiin on arvioitava huolellisesti.

Kansliahenkilöstön näkökulmasta on huomattava, että kielellisten oikeuksien käytännön toteutuminen ei riipu yksinomaan asiantuntija- tai esihenkilöviroista. Asiakas kohtaa usein ensimmäisenä sihteerin tai kansliahenkilöstöön kuuluvan virkamiehen. Sen vuoksi ruotsinkielisen palvelun toteutumista on arvioitava myös kansliahenkilöstön työn näkökulmasta. Mikäli ruotsinkielisten palvelujen tarve keskitetään tietyille alueille tai toimistoihin, se voi lisätä niissä työskentelevän kansliahenkilöstön työmäärää ja vaativuutta.

SPJL katsoo, että kielellisten oikeuksien turvaaminen edellyttää riittävää henkilöstömitoitusta, selkeitä työjärjestelyjä ja kansliahenkilöstön osaamisen huomioimista. Pelkkä tiettyjen virkojen kielitaitovaatimusten määrittely ei riitä, jos käytännön asiakaspalvelussa ei ole riittävästi kielitaitoisia henkilöstöä. Toimipaikkaverkoston supistaminen voi myös vaikuttaa ruotsinkielisten asiakkaiden tosiasialliseen mahdollisuuteen saada palvelua. Vaikka esityksessä on pyritty turvaamaan kielelliset oikeudet toimipaikkojen ja kielivaatimusten sijoittelulla, SPJL katsoo, että muutoksen käytännön vaikutuksia tulee seurata tarkasti. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, ettei ruotsinkielinen palvelu muutu asiakkaan näkökulmasta muodollisesti turvatuksi mutta käytännössä vaikeammin saavutettavaksi.

Lisäksi SPJL kiinnittää huomiota saamen kielen asemaan esityksessä. Vaikka tarkastelu keskittyy suomen ja ruotsin kielen palvelujen turvaamiseen, saamenkielisten asiakkaiden kielelliset oikeudet jäävät esityksessä varsin vähäiselle huomiolle. Saamen kieliä koskevat veloitteet perustuvat lainsäädäntöön ja koskevat erityisesti saamelaiden kotiseutualueella annettavia palveluja. Uudistuksessa, jossa toimipaikkaverkostoa supistetaan ja toimialueita laajennetaan, on olemassa riski, että saamenkielisen palvelun toteutuminen heikkenee käytännössä, vaikka muodolliset veloitteet säilyisivät.

SPJL katsoo, että kielellisten oikeuksien tarkastelun tulisi ulottua myös saamen kieliin nykyistä selkeämmin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että arvioidaan, missä määrin saamenkielistä palvelua tarvitaan eri toiminnoissa, miten se käytännössä järjestetään uudessa rakenteessa ja miten varmistetaan, ettei palvelu etäänny asiakkaille, joilla on oikeus käyttää saamen kieltä

viranomaisasioinnissa. SPJL pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa saamen kielen asema arvioidaan erikseen ja konkreettisesti, eikä sitä käsitellä vain yleisten kielellisten oikeuksien osana.

7. Edunvalvonnan sijaistoimistot

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

-

8. Ehdotus toimipaikoista

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluvirasto esittää toimipaikkaverkoston supistamista siten, että asetukseen sisältyisi jatkossa 38 toimipaikkaa. SPJL pitää ehdotettua supistusta henkilöstön ja asiakkaiden näkökulmasta erittäin merkittävänä ja osin ongelmallisena.

Esityksen mukaan nykyinen asetuksen mukainen toimipaikkaverkosto ei vastaa tosiasiallista tilannetta, ja osa toimipaikoista on lähinnä asetusteknisiä. SPJL ymmärtää tarpeen päivittää toimipaikkaverkostoa vastaamaan todellista toimintaa. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, että toimipaikkojen määrän voimakas supistaminen vaikuttaa merkittävästi niihin virkamiehiin, joiden virkapaikka muuttuu, ja niihin asiakkaisiin, joiden asiointipaikka etääntyy.

Esityksen mukaan virkapaikka muuttuisi 94 henkilöllä ja alustavan arvion mukaan viiden henkilön virkapaikka siirtyisi työssäkäyntialueen ulkopuolelle. SPJL pitää tätä erittäin merkittävänä henkilöstövaikutuksena. Työpaikan sijainti on virkamiehen arjen, perhe-elämän, työssä jaksamisen ja taloudellisen tilanteen kannalta keskeinen tekijä. Muutosta ei voida pitää vähäisenä vain siksi, että palvelussuhde muodollisesti jatkuu.

Toimipaikkaverkoston supistaminen voi johtaa työmatkojen huomattavaan pidentymiseen, työpäivien pitenemiseen, matkakustannusten kasvuun ja työn sekä muun elämän yhteensovittamisen vaikeutumiseen. Erityisen ongelmallista tämä on niille virkamiehille, joiden mahdollisuudet liikkua toiselle paikkakunnalle ovat rajalliset esimerkiksi perhesyiden, terveydellisten syiden tai julkisen liikenteen puutteellisuuden vuoksi.

Kansliahenkilöstön osalta on lisäksi huomattava, että etätyö ei tosiasiallisesti kompensoi toimipaikkaverkoston supistumista samalla tavalla kuin joissakin asiantuntijatehtävissä. Sihteeri- ja kansliatehtäviin kuuluu edelleen asiakaspalvelua, asiakirjojen käsittelyä, toimistopalveluja ja muita tehtäviä, jotka edellyttävät läsnäoloa. Jos fyysisiä toimipaikkoja vähennetään, jäljelle jäävien toimipaikkojen kansliahenkilöstön kuormitus kasvaa.

Asiakkaiden kannalta toimipaikkaverkoston supistaminen merkitsee palvelun etääntymistä. Esityksessä keskimääräiset matka-ajat näyttäytyvät kohtuullisina, mutta keskiarvot eivät kuvaa kaikkien asiakkaiden todellisuutta. Palvelujen käyttäjät eivät ole yhdenmukainen ryhmä, vaan joukossa on iäkkäitä, vähävaraisia, toimintarajoitteisia, digitaalisia palveluja heikosti käyttäviä ja muuten haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Näille asiakkaille matkan piteneminen tai palvelun siirtyminen etäkanaviin voi muodostua tosiasialliseksi esteeksi palveluun pääsulle.

Järjestöjen esiselvitysvaiheessa esittämässä kannanotoissa korostettiin, että toimipaikkaverkoston ja toimistorakenteen tulisi olla alueellisesti hallittava ja että matkustamisesta ei saa muodostua työn rakenteellinen osa. Lisäksi nostettiin esiin, että pitkien etäisyyksien ja laajojen alueiden vaikutukset voivat näkyä paitsi matkakustannuksina myös tehollisen työajan vähenemisenä, kuormituksen kasvuna, paikallistuntemuksen heikkenemisenä ja työhyvinvointiriskeinä. SPJL pitää näitä huomioita edelleen erittäin merkityksellisinä.

SPJL katsoo, että toimipaikkaverkostoa ei tule supistaa esitetyssä laajuudessa ilman perusteellisempaa henkilöstö- ja asiakasvaikutusten arviointia. Erityisesti on selvitettävä yksilöidysti, miten virkapaikan muuttuminen vaikuttaa työntekijöihin, miten kansliahenkilöstön työkuorma jakautuu jäljelle jäävissä toimipaikoissa ja miten palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus turvataan niille asiakkaille, joille etäpalvelut eivät ole riittävä vaihtoehto.

Kokonaisuutena SPJL katsoo, että toimipaikkaverkoston supistamiseen liittyvät henkilöstö- ja asiakasriskit ovat huomattavia eikä esitystä tule tältä osin hyväksyä ilman merkittäviä täsmennyksiä, lisäarviointeja ja henkilöstön asemaa turvaavia toimenpiteitä.

Thurin Jesper
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL r.y.